

Met kennis en advies geven wij de toekomst een verleden

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Rijksmonumentenactiviteit: gebouwde en aangelegde monumenten

- Betrek ons bij vooroverleg over *ingrijpende* activiteiten
- Dien adviesverzoeken in via de samenwerkingsruimte DSO
- Gemeente is in principe bevoegd gezag voor vergunningverlening
- RCE adviseert bevoegd gezag over *ingrijpende* activiteiten:
 1. gehele/ingrijpende gedeeltelijke sloop
 2. ingrijpende wijzigingen met gevolgen als 1
 3. reconstructie (belangrijk deel) monument
 4. wijziging voor gebruiksverandering, ingrijpend voor monumentale waarde
 5. verplaatsing (deel) monument

Rijksmonumentenactiviteit: archeologische monumenten

- Betrek ons bij vooroverleg
- Dien vergunningaanvragen in via het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en adviesverzoeken via samenwerkingsruimte DSO
- RCE bevoegd gezag bij *enkelvoudige* aanvragen
- RCE heeft recht van advies en instemming bij *meervoudige* aanvragen
- RCE volgt beleidsregels bij beoordeling

Buiten de bebouwde kom?

Dan moet ook de provincie in de gelegenheid worden gesteld om te adviseren.

Foto: RCE, fotograaf Siebe Swart

Contact

Algemene vragen aan de RCE?
Bel met de Infodesk 033-421 7456
of gebruik het [contactformulier](#).

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) voert namens de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wet- en regelgeving en beleid uit, geeft advies en ontwikkelt kennis. Samen met anderen is de RCE verantwoordelijk voor de zorg van het Nederlandse cultureel erfgoed boven de grond, in de grond, onder water en in musea. Daaronder valt ook het cultureel erfgoed in onze fysieke leefomgeving.

Organisatie als ketenpartner in de vergunningverlening

Rijksmonumenten

Rijksmonumenten zijn monumenten en archeologische monumenten die volgens de Erfgoedwet in het rijksmonumentenregister (<https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl/>) staan ingeschreven. De regels over de rijksmonumentenactiviteit en over cultureel erfgoed staan in de Omgevingswet, het Omgevingsbesluit (Ob), het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl), het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal), het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl), de Omgevingsregeling en in het overgangsrecht van de Invoeringswet Omgevingswet en het Invoeringsbesluit Omgevingswet (waaronder de bruidsschat).

Definitie rijksmonumentactiviteit

De Omgevingswet definieert een rijksmonumentenactiviteit als volgt:

een activiteit inhoudende het slopen, verstoren, verplaatsen of wijzigen van een rijksmonument of een voorbeschermde rijksmonument of het herstellen of gebruiken daarvan waardoor het wordt ontsierd of in gevaar gebracht.

Voorbeschermde rijksmonumenten zijn monumenten of archeologische monumenten die nog niet in het rijksmonumentenregister staan ingeschreven, maar waarvoor de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) het ontwerpbesluit tot aanwijzing als rijksmonument al wel naar de eigenaar heeft gestuurd.

De rijksmonumentenactiviteit is vergunningplichtig op grond van de Omgevingswet. Dat staat in artikel 5.1 lid 1 onder b van de Omgevingswet

Ook andere activiteiten kunnen van invloed zijn op een rijksmonument

Ook voor andere activiteiten dan de rijksmonumentenactiviteit die invloed kunnen hebben op een rijksmonument gelden er regels. Het gaat dan bijvoorbeeld om de algemene regels in hoofdstuk 13 van het Bal. Een voorbeeld: door bouwen in de buurt van een rijksmonument kan schade ontstaan aan het rijksmonument, bijvoorbeeld door verzakking. Op grond van artikel 13.12 Bal is het verboden om een (voorbeschermde) rijksmonument te beschadigen of te vernielen. En artikel 13.7 Bal bevat de specifieke zorgplicht om beschadiging en vernieling te voorkomen. Deze regels gelden dus bijvoorbeeld ook voor zo’n bouwactiviteit.

Vergunningverlening rijksmonumenten

Welke bestuursorganen bevoegd gezag zijn en welke adviseur, staat in hoofdstuk 4 van het Omgevingsbesluit (Ob).

Vergunningverlening voor archeologische rijksmonumenten

Onder de Omgevingswet zijn in principe gemeenten bevoegd gezag voor vergunningverlening voor een archeologische rijksmonumentenactiviteit bij zogeheten meervoudige aanvragen. Dus bijvoorbeeld in combinatie met een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit of een omgevingsplanactiviteit. De minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft dan recht van advies en instemming over de archeologische rijksmonumentenactiviteit (artikel 4.32 Ob). In de praktijk is dit de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). De minister van OCW (voor deze de RCE) blijft bevoegd gezag bij enkelvoudige aanvragen, dus voor alléén een archeologische rijksmonumentenactiviteit.

Vergunningverlening voor gebouwde of aangelegde rijksmonumenten

De gemeente blijft onder de Omgevingswet in principe bevoegd gezag voor vergunningverlening. Net als voorheen is in sommige gevallen een minister bevoegd gezag. Bijvoorbeeld de minister van Infrastructuur en Waterstaat in geval van bepaalde militaire terreinen en terreinen met een militair object (artikel 4.11 aanhef en onder b onder 3° onder ii Ob) waar zich een rijksmonument bevindt. In zo’n geval adviseert de gemeente deze minister.

Net als voorheen moet de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE), namens minister van OCW, gevraagd worden te adviseren over een ingrijpende activiteit met betrekking tot een gebouwde of aangelegde rijksmonument. Ingrijpende activiteiten zijn: sloop (geheel afbreken of ingrijpend gedeeltelijk afbreken), ingrijpende wijziging met hiermee vergelijkbare gevolgen, reconstructie, wijziging voor gebruiksverandering met ingrijpende gevolgen, en (gedeeltelijke) verplaatsing (artikel 4.32 Ob).

Ook de provincie moet in de gelegenheid worden gesteld te adviseren over deze ingrijpende rijksmonumentenactiviteiten, als het monument buiten de bebouwde kom ligt (artikel 4.25 aanhef en onder h Ob).

Dit moet je weten over Leges

Voor rijksmonumentenactiviteiten met betrekking tot archeologische rijksmonumenten en voor beperkingengebiedactiviteiten met betrekking tot militaire luchthavens waarvoor een minister bevoegd gezag is, geldt een uitzondering op legesheffing. Dat was ook al het geval onder het voorgaande omgevingsrecht. De reden daarvoor is dat het heffen van leges voor deze activiteiten de belastingbetaler meer geld zou kosten dan wanneer geen leges geheven worden. Het bevoegd gezag voor deze activiteiten ontvangt een laag aantal aanvragen per jaar en zou voor deze beperkte inkomstenbron naar verwachting hoge kosten moeten maken, zoals de kosten voor monitoring van de inkomsten en voor mogelijke bezwaar- en beroepsprocedures tegen de legesbeschikking. Een groot deel van de kosten staat in een te ver verwijderd verband van de aanvraag om te kunnen verdisconteren in de tarieven. Ook onder de Omgevingswet verwachten deze ministers een laag aantal aanvragen per jaar. De Ministers van Defensie en van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heffen daarom geen leges.

Zo kom je met ons in contact

<https://www.cultureelerfgoed.nl/contact>

Verdere verdieping (links):

Erfgoed en de Omgevingswet:
<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/omgevingswet>
<https://aandeslagmetdeomgevingswet.nl/thema/erfgoed/>

Huidige werkwijze vergunningverlening bij rijksmonumenten:
<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/omgevingsvergunning>
<https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/monumentenvergunning>

Bij deze situaties worden wij graag betrokken

- Vroegtijdig betrokken bij ruimtelijke ontwikkelingen die in een later stadium tevens van invloed zijn op een rijksmonument (gebouwd, aangelegd of archeologisch).
- De RCE adviseert niet op omgevingsvergunningaanvragen voor activiteiten met betrekking tot beschermde stads- of dorpsgezichten, tenzij de gemeente hier om vraagt.

Bij deze onderwerpen moeten wij betrokken worden

- Bevoegd gezag voor enkelvoudige aanvragen om een omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een archeologisch rijksmonument
- Advies en instemming bij meervoudige aanvragen voor onder meer een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een archeologisch rijksmonument
- Advies aan bevoegd gezag over rijksmonumentenactiviteiten met betrekking tot gebouwde en aangelegde rijksmonumenten bij ingrijpende gevallen

Dit vinden wij belangrijk

- Wij worden graag betrokken bij het vooroverleg.
- Wij voeren graag overleg met de gemeente zodra een omgevingsvergunningaanvraag met betrekking tot een archeologisch rijksmonument is ingediend.